

In de omgeving van Sarrin, Zuid-Koerdistan
april 2015

Ik heb vele namen gehad: als jongen in Koerdistan heette ik Sora, in mijn Britse paspoort staat Darren en als sluipschutter had ik de naam Azad, wat in het Koerdisch ‘vrij’ of ‘vrijheid’ betekent. Tijdens de oorlog herinnerde mijn naam me aan een Koerdisch spreekwoord, dat zegt dat de vrijheidsboom wordt bewaterd met bloed. Het is een spreekwoord over rechtvaardige offers, over het feit dat vrijheid nooit gemakkelijk verkregen wordt maar een lange, pijnlijke strijd vereist. En misschien komt er een dag dat onze vrouwen en mannen lang genoeg gevochten hebben en dat er genoeg van hen gestorven zijn om te kunnen leven in een wereld van vrede, gelijkheid en waardigheid, waar we water drinken uit de bergbeek en moerbeien uit de bomen eten. Maar die wereld was Kobani niet. In die stad verloren we duizenden mensen en doodden we er duizenden – en op die manier, door de aarde van ons vaderland druppel voor druppel te bevloeien, maakten we onze vrijheid sterker en groter.

Ik vocht in april 2015 op de dag af zestien maanden in Koerdisch gebied in Noord-Syrië toen me werd verzocht mijn positie

aan het oostelijk front, in de buurt van de Turkse grens, te verlaten en mee te doen met een aanval aan ons zuidwestelijk front. We hadden Kobani in januari veroverd. In de gevechten daarna hadden we de jihadisten in alle richtingen zo ver teruggedrongen dat je niet meer slechts een paar straten hoefde door te rennen om ons hele territorium te doorkruisen, maar daarvoor een rit van vier uur door open gebied moest maken. Toen we vertrokken en langs de Turkse grens naar het noorden reisden, kon ik de sneeuwtoppen zien waar Noach ooit met zijn ark gestrand zou zijn. Daaronder kwamen de weidse, met gras begroeide valleien en naaldbossen van Mesopotamië golvend op ons af. Dat was het land tussen de Eufraat en de Tigris, waar ons volk al vijftien-duizend jaar woont. Toen we verder naar het zuiden reden vervlakten de hellingen tot prairieweiden en zacht glooiende, kale heuvels die leken te rijzen en dalen als de deining van een grote zee. Het late zonlicht scheen over de laatste abrikozenbloesem en de rode en gele klaprozen langs de kant van de weg.

Niet lang daarna was het donker. De oude pick-uptruck waarin we reden, verkeerde in erbarmelijke staat – het ding had geen vering of verlichting en de banden waren helemaal versleten – en de wegen waren hobbelig en glad. Ik betwijfel of we tijdens de hele reis ook maar één keer sneller hebben gereden dan dertig kilometer. Op een gegeven moment kwamen we een groep vrouwen tegen die om een vuur zaten, en we stopten voor een glas zwarte thee. Uiteindelijk kwamen we, toen ik al lang helemaal gevoelloos en beurs was, om elf uur 's avonds aan bij een kleine nederzetting van vijftig lemen huizen. Sommige daarvan

vertoonden de vertrouwde tekenen van een invasie: kogelgaten, de schroeiplekken van granaatwerpers en de zwarte graffiti van de jihadisten. Daar had ik een briefing met de bevelhebber, generaal Medya.

Medya was in de dertig en vocht al meer dan tien jaar tegen ISIS. Ze droeg haar lange zwarte haar in een paardenstaart en had altijd een groene sjaal om, tot vlak boven haar enige functionerende blauwe oog. Wat buitenstaanders altijd weer verbaast over de Koerdische verzetsbeweging, is dat vrouwen en mannen voor ons in alles gelijk zijn, ook tijdens een oorlog. Leden van onze Volksbeschermingseenheden mogen pas vanaf hun achttiende de wapens oppakken, maar verder vinden we het alleen maar belangrijk of je scherp en nuttig bent, niet waar je vandaan komt en zeker niet van welk geslacht je toevallig bent. Mannen en vrouwen vechten naast elkaar in afzonderlijke eenheden: de YPJ of Yekîneyên Parastina Jin voor vrouwen, en de YPG of Yekîneyên Parastina Gel voor mannen. En ISIS kan ervan getuigen dat de vrouwen net zo hard vechten, net zoveel doden en net zo vaak sterven als de mannen. We hebben het er vaak over gehad dat het heel verwarrend voor de islamisten moet zijn geweest om op het laatste moment van hun leven een vrouw over zich heen gebogen te zien staan. Als ze vervuld van twijfel stierven, overtuigde dat ons er des te meer van dat wij het perfecte leger waren om ze te verslaan.

Medya begon door te zeggen dat de dag van onze bevrijding aanstaande was. Het moment dat we de laatste meter grond van ons vaderland heroverden, zou het moment zijn dat we ons

volk hadden bevrijd. Het zou ook de dag zijn dat beschaving en vooruitgang triomfeerden over de middeleeuwse achterlijkheid van de jihadisten. Hoewel het grote Europa en Amerika het nooit zouden toegeven, zouden wij presteren wat hun nooit was gelukt. We zouden zelfs onze onderdrukkers in Turkije, Syrië, Irak en Iran redden. En met onze overwinning zou ons streven naar een autonoom Koerdistan eindelijk de steun en aandacht krijgen die het verdiende.

Om die grote dag werkelijkheid te laten worden moesten deze laatste aanvallen slagen, zei Medya. Ons eerstvolgende doel was een versterkte basis van ISIS op een heuvel in de omgeving van Sarrin, een stad in het noorden van Syrië. Die kon het beste 's nachts worden veroverd, en daarom zou de aanval geleid moeten worden door een scherpschutter met een warmtebeeld- of nachtkijker. 'De heuvel die jullie moeten innemen ligt ongeveer twee kilometer die kant uit,' zei Medya, wijzend naar het zuiden. 'Jullie moeten eerst een heuvel ernaast op, om de basis vanaf daar onder vuur te nemen. Er zitten misschien wel vijftig man, maar we denken dat het er maar een paar zijn. Ga erheen, maak een inschatting van de situatie en doe wat er moet gebeuren.'

Medya bracht me naar het kleine team waarmee ik op weg zou gaan. Tegen een muur aan geleund, met zijn kalasjnikov in zijn handen, stond Xabat. Hij was een jaar of twintig, eenentwintig en sprak duidelijk en enthousiast. Hij had de heuvels verkend die we moesten aanvallen. Er was een tweede man met een kalasjnikov, donker en mager, die niets zei. Ook zag ik een kleine, sterke vrouw met een rond gezicht die Havin heette en

een granaatwerper vasthield. Naast haar stond een jonge man van een jaar of negentien die haar reservegranaten en haar radio droeg. De eenheid werd gecompleteerd door een oudere man, Shiro, van een jaar of acht-, negenentwintig. Hij was mager, lang en ongeschoren, had uitdunnend haar en droeg de PKM, een 7,62 mm mitrailleur.

Het leek me een goed team. Toen ik naar ze toe liep, keken ze me met heldere ogen en een vaste blik aan. We stelden ons voor en gaven elkaar een hand. Ik controleerde mijn uitrusting – een extra batterij voor de nachtkijker, twee granaten in mijn vest, vijf M-16-magazijnen met elk dertig kogels – en toen gingen we op weg.

Voor een aanval bij daglicht kiest een sluipschutter een hoge positie, zoals een gebouw of een heuvel, vanwaar hij de oprukkende soldaten van achteren dekking geeft. In het donker wordt een aanval echter geleid door een sluipschutter met een nachtkijker, omdat alleen hij het doel kan zien. Die avond was de maan niet groter dan een sikkeltje. Ik zou het enige teamlid zijn dat iets kon zien.

Om op de eerste heuvel te komen volgden we een van tevoren afgesproken strategie. Ik liep twee- tot driehonderd meter voor de anderen uit, controleerde of alles veilig was en zei, nadat ik me verdekt had opgesteld: ‘Nu!’ over de radio, wat voor de rest het teken was om naar me toe te komen. We herhaalden die manoeuvre een keer of acht tot we ons ongeveer een halve kilometer van de eerste heuvel bevonden. Toen werden we onder vuur

genomen. Ik hoorde het scherpe, holle geluid van schoten in de verte en meteen daarna het *fzzz fzzz*, als het gezoem van bijen, toen de kogels over onze hoofden vlogen. Hoewel het vijandelijk vuur ons dwong om ons op de grond te laten vallen en verder te kruipen, leverde het ook nuttige informatie op. We hadden geen geluid gemaakt tijdens onze nadering, wat betekende dat ISIS een nachtkijker had, aangezien we waren opgemerkt. Maar als hun kogels over ons heen vlogen, deed dat vermoeden dat de jihadisten geen warmtebeeldkijkers op hun wapens hadden en alleen over een verrekijker beschikten. Uit het geluid van de schoten konden we ook opmaken dat het om een handjevol mannen ging, hooguit tien, wat betekende dat ze met ongeveer evenveel waren als wij.

Om halftwee, terwijl we nog altijd beschoten werden, bereikten we de top van de eerste heuvel. Ik kon zien dat er een steenhoop op de top lag waar de boeren stenen van hun velden hadden opgestapeld. Ik bleef een meter of vijftig voor de stenen staan en riep Xabat bij me. ‘Waarschijnlijk liggen er boobytraps,’ zei hij terwijl hij naar me toe kwam kruipen. Hij had het nog niet gezegd of er klonk opnieuw een salvo vanuit de ISIS-stellingen en de kogels vlogen weer over ons heen. We kwamen dichterbij.

Ik liet de rest van het team achter een grote steen schuilen en ging toen in het volle zicht van de ISIS-strijders rechtop staan. Vervolgens liep ik met grote passen naar de steenhoop. Daar bleef ik even staan om er zeker van te zijn dat ze me hadden gezien. Toen liet ik me vallen alsof ik dekking zocht en kroop vervolgens terug naar de plek waar ik vandaan kwam. Ik ging

weer achter een grote steen zitten en wachtte. Als ISIS mijnen rond de steenhoop had gelegd, zouden de jihadisten wachten tot wij er alle zes bij stonden voor ze die tot ontploffing brachten. Uiteindelijk wachtten ze zeven minuten.

Wanneer zich dichtbij een explosie voordoet, voelt dat in eerste instantie alsof je binnenoren worden gepeld. Een fractie van een seconde later verlies je heel even het bewustzijn op het moment dat de drukgolf je hersens raakt. Je moet je mond openhouden zodat de druk zich door je lichaam heen kan verplaatsen. Als de ontploffing heel dichtbij plaatsvindt, zul je na het bijkomen waarschijnlijk ontdekken dat je als een lappenpop door de lucht vliegt, met je neus, ogen en mond vol stof. Als je je op grotere afstand bevindt, zul je de aarde voelen schokken. Dan volgt er een regen van gruis. Al die tijd kun je alleen maar je ogen dichtdoen en er het beste van hopen. Als je sterft zal dat snel gebeuren, omdat je wordt gegrepen door de explosie, wordt getroffen door brokstukken of tegen een muur of een rots wordt gesmeten. Als je bij bewustzijn blijft en op de grond terechtkomt zul je blijven leven, als er tenminste niets zwaars op je terechtkomt. Ik kan me herinneren dat de grond bewoog, dat er stenen over ons heen vlogen en dat het gruis regende. We sloegen onze armen voor onze ogen en onze mond.

Terwijl het stof wegtrok riep generaal Medya over mijn radio: ‘Alles goed? Alles goed?’

‘Ja hoor,’ antwoordde ik. ‘Ze hebben de mijn van een afstand tot ontploffing gebracht, maar er is niemand gewond geraakt.’

Door de stofwolken heen kon ik Xabat zien grijnzen. ‘Ik zei

toch dat er boobytraps waren,' zei hij.

'Nu,' zei ik in de radio. De teamleden verschenen achter me en we liepen met zijn allen in de richting van wat er over was van de steenhoop.

Op onze nieuwe positie droeg ik de anderen op een paar stenen voor zich neer te leggen om zich achter te verschuilen. Zelf pakte ik er drie, plaatste die onder mijn geweer en trok mijn sjaal strak om mijn hoofd zodat het licht van mijn nachtkijker niet zichtbaar zou zijn. Toen ik er zeker van was dat niemand me kon zien, zette ik hem aan.

Ik zag ze meteen. Door de nachtkijker zag ik een basis met stenen muren op een helling dicht bij de top van de heuvel tegenover ons, op ongeveer een halve kilometer afstand. Toen ik de omgeving afzocht, zag ik een magere gestalte een paar meter achter de basis staan. Zijn warmtebeeld scheen als een maan in de nacht. Drie andere mannen – een lange, een van gemiddelde lengte en een gedrongen man in een lang gewaad – stonden een paar meter bij hem vandaan. De magere man voerde het woord en de andere drie luisterden naar hem. Alle vier stonden ze open en bloot op de heuvel.

Die magere is de commandant, dacht ik. Hij geeft de bevelen.

Vijfhonderdvijftig meter is dichtbij voor een sluipschutter. Ik hoefde geen aanpassingen te maken voor de wind. Een kogel die met een snelheid van 762 meter per seconde door de lucht vloog, zou de Magere driekwart seconde na het verlaten van mijn loop raken. De trekker van een M-16 is ook heel snel. Je hoeft je vinger maar te spannen of hij schiet. Ik richtte op zijn hoofd.

De kolf schokte tegen mijn schouder. Door mijn nachtkijker zag ik het hoofd van de Magere naar achteren klappen. Toen liep hij leeg als een ballon, en zijn slappe lijf gleed langs een steen omlaag, met zijn hoofd op zijn borst.

Ik richtte me op de drie andere jihadisten. De Lange probeerde dekking te zoeken achter een paar stenen rechts van hem. De Middellange en Soepjurk renden de heuvel op, in de richting van de basis. Toen de Middellange even bleef staan richtte ik op zijn borst en spande mijn vinger. Weer een terugslag. Hij lag getroffen op de grond.

Soepjurk rende nog altijd de heuvel op. Ik volgde hem door mijn nachtkijker. Toen hij bleef staan om een groot machinegeweer op te pakken, richtte ik op zijn romp. *Beng. Beng.* Het geluid van mijn schoten weerkaatste tegen de stenen terwijl hij viel.

Ik zocht de Lange en vond hem rechts van me. Hij rende van de ene grote steen naar de andere en schoot terug, maar in het wilde weg. Achter de stenen kon ik een deel van zijn hoofd en borst en een van zijn benen zien. Ik richtte op het been en schoot. Hij viel op de grond en begon zich naar een veilige plek te slepen.

Nu kon ik in de basis een vijfde man zien, klein en dik. Zo nu en dan loerde de Dikke over de muur. Dan verscheen zijn ronde hoofd even en verdween weer. Ik schoot twee keer op hem maar hij dook weg. Zo nu en dan kwam hij tevoorschijn, vuurde een salvo af, verdween weer, verscheen op een andere plek en schoot opnieuw.

Ik richtte me weer op de Lange. Hij kroop over de grond. Misschien was hij van plan om ons van opzij aan te vallen. Ik

zei tegen Havin, die onze granaatwerper had, dat ze naar voren moest gaan zodat ze de heuvel onder vuur kon nemen als hij naar ons toe probeerde te komen. Ik wachtte een paar minuten tot het hoofd van de Lange weer verscheen en schoot. Zijn hoofd klapte naar achteren en zijn lichaam maakte een salto. Hij viel achterwaarts op de grond. Hij was er geweest.

Links van hem zag ik dat Soepjurk weer in beweging was gekomen en dat hij zich achter een grote steen probeerde te verstoppen. Ik zette mijn M-16 op automatisch, zodat de jihadist bang zou worden en tevoorschijn zou komen. Ik vuurde een salvo af, en nog een, en een derde. Maar toen ik voor de vierde keer wilde schieten, blokkeerde mijn geweer.

Ik haalde het magazijn eruit, pakte mijn pompstok uit mijn rugzak, stak die in de loop, duwde de kogel los, deed het magazijn er weer in en zette het mechanisme op schieten. Opnieuw laadde het wapen niet.

Ik maakte de warmtebeeldkijker los, ging op mijn knieën zitten, trok de sjaal van mijn hoofd en legde het materiaal voor me op de grond. Toen sloot ik mijn ogen en ademde uit. Terwijl ik mijn ogen dichtield, zoals we hadden geleerd, pakte ik het geweer op, haalde het magazijn eruit, maakte de kolf, trekker en pistoolgreep los van de loop en scheidde vervolgens de grendel en ten slotte de grendelkop. Ik legde alles in de juiste volgorde op de sjaal. Toen draaide ik de volgorde om – pistoolgreep, trekker en kolf – tot ik het geweer weer helemaal in elkaar had gezet. Terwijl ik aan het afronden was, leek de Dikke me te zien. Hij begon te schieten en de kogels sloegen in de stenen om me heen, waardoor

er vlijmscherpe steensplinters in mijn linkerbeen vlogen.

Ik deed er twee minuten over om mijn geweer te demonteren en weer in elkaar te zetten. Ik deed mijn ogen open en vergrendelde het geweer weer. Met dit geweer was niets aan de hand. Ik stopte het magazijn er weer in en hoorde boven de schoten van de Dikke het gerammel van een losgeschoten veer. Dát was het probleem. Als de drukveer in het magazijn los zat, duwde hij geen patronen meer in de kamer. Ik haalde het ondeugdelijke magazijn eruit, legde het weg, deed een nieuw magazijn in het wapen en ontgrendelde het geweer. *Klik*. Het zalige geluid van een patroon die in de kamer wordt geduwd.

Door mijn onderbreking hadden de Dikke en Soepjurk op adem kunnen komen. Ze schoten nu met regelmaat kogels op ons af. Met een brullend geluid kwam er een granaat uit een granaatwerper, die over ons heen vloog en vlak achter ons explodeerde. Het regende aarde en gruis. Xabat ging staan om terug te schieten en Shiro opende het vuur met de PKM. Ik bond mijn sjaal weer om mijn hoofd en zette het vizier op het geweer.

Soepjurk was twintig tot dertig meter de heuvel af gegaan. Ik schoot zodra ik hem zag. Hij greep naar zijn hoofd, en terwijl hij viel schreeuwde hij: ‘Allahoe akbar! Allahoe Akbar!’ Dat was hun strijdkreet. Maar de stem van Soepjurk klonk zwak en ik had het idee dat hij doodbloedde. Havin joelde terug naar hem. ‘Woeh-woeh-woeh-woeh-woeh!’ zong ze, met haar hand voor haar mond. ‘*Biji reber Apo! Lang leve Apo!*’

Links zag ik de Magere bewegen. Hij lag op zijn rug. Eén been lag plat op de grond, maar het andere bewoog op en neer.

Ik schoot op het roerloze been. Het andere bleef bewegen en viel toen abrupt op de grond. De Magere was er geweest.

Het gevecht duurde intussen vijftig minuten. Er waren vier vijanden uitgeschakeld. Alleen de Dikke was nog over. Ik vroeg Havin de muren onder vuur te nemen waarachter de man zich schuilhield. Met haar eerste granaat raakte ze de hoek. De volgende ging over de muur heen, de derde was iets te laag. Ik zei tegen Shiro dat hij vijftig meter de heuvel af moest gaan en daar het vuur moest openen. Dan zou de Dikke terugschieten en kon ik hem te grazen nemen.

Shiro deed wat ik vroeg. De Dikke stond op en ik schoot – maar opnieuw was hij me te snel af. Hij weerde zich goed. Ergens fascineerde hij me. Zijn kameraden waren allemaal dood, maar hij bleef op zijn post.

Xabat stelde voor dat hij en Shiro om de basis heen naar de achterkant zouden sluipen om de Dikke aan te vallen met granaten. Ze deden er twintig minuten over om de voet van de heuvel te bereiken. Ik bleef schieten zodat de Dikke achter de muur moest blijven en hen niet kon zien. Maar toch had hij door wat er gebeurde. Toen Xabat en Shiro zich honderd meter voor hem bevonden, liet hij een mijn afgaan. Vanaf mijn positie leek de explosie recht onder hen plaats te vinden, maar toen de rook was opgetrokken zag ik ze ongedeerd de heuvel op kruipen.

‘Hoe gaat het?’ vroeg Medya over de radio.

‘We zijn bijna klaar,’ zei ik.

Toen onze mannen met een boog de achterkant van de basis bereikten, hoorde de Dikke ze. Hij raakte in paniek en rende

een paar keer naar buiten om te proberen ze in het donker te ontdekken, om vervolgens weer terug te sprinten. Ik volgde hem in mijn vizier en nam hem met korte salvo's onder vuur, in een poging hem het schieten onmogelijk te maken. Toen Xabat en Shiro minder dan dertig meter achter de basis waren, namen ze contact met me op.

‘Meer schoten graag.’

Terwijl ik verscheidene salvo's afvuurde, renden Xabat en Shiro naar de basis en gooiden twee granaten naar binnen. Er klonken twee explosies. We wachtten een minuut. Het bleef stil.

Ik pakte mijn geweer op, liep de heuvel af en ging toen omhoog naar de ISIS-stelling. De Magere, van wie ik had vermoed dat hij de commandant was, bleek de jongste te zijn. Ik had hem in zijn hoofd en in een been geraakt. De Lange, de Middellange en Soepjurk waren allemaal achter in de dertig. Ik had de Lange drie keer in zijn borst en een keer in zijn hoofd geraakt. De Middellange had schotwonden in zijn schouder, onderbuik en knie. Soepjurk had ik in zijn hoofd, nek en romp geschoten. Wat er van de Dikke na twee granaten restte, deed vermoeden dat hij de oudste was, waarschijnlijk ergens in de vijftig, en ik nam aan dat hij de leiding had gehad. Hij was in het harnas gestorven, samen met zijn manschappen.

Van Medya mocht ik gaan en ik liep terug over de heuvels, tussen de grote stenen en doornstruiken door waar deze valleien mee bedekt waren, tot ik weer in het dorp was waar ik de pick-up had achtergelaten. Ik verzamelde mijn spullen en we reden

de vijf uur terug naar het oostelijk front. Het begon langzaam licht te worden en in de ochtendnevel zag ik in de verte Sarrin liggen. In de stilte van de zonsopgang, terwijl de adrenaline van het vuurgevecht langzaam wegstroomde uit mijn aderen, had het iets rustgevends om het platteland licht glooiend naar de Eufraat te zien lopen. De huizen waren hier klein en functioneel: kale stenen muren, een dak, ramen en een klein kippenhok aan de zijkant. Ik kan me herinneren dat er, terwijl de pick-up omlaag reed naar de vallei en licht stof zo fijn als bloem deed opwaaien, aan weerszijden van de weg kleine plukjes roze en blauwe madeliefjes verschenen.

Binnen onze beweging vertrouwen we erop dat de ander het juiste doet. Ik wist dat het mijn plicht was om door te vechten. Ik wist ook dat mijn ervaring nodig was. Het afgelopen jaar was het vechten me steeds makkelijker afgegaan. Al die tijd had ik me slechts twee dingen afgevraagd: ‘Hoe gaan we ze aanvallen?’ en ‘Hoe gaan zij ons aanvallen?’ Ik perste mijn hele verleden, heden en toekomst in het beantwoorden van die vragen. Nacht in nacht uit, dag in dag uit, maand in maand uit had ik achter mijn geweer gelegen. Gedurende hete zomers, kille herfstten, eindeloze winters en natte, verkleumende lentes had ik de vijand in het vizier gehouden. Mijn ogen brandden van het kijken. Ik had andere sluipschutters, beschietingen, zelfmoordterroristen, tanks, mortieren, raketgranaten, boobytraps, struikeldraad, verkeerd geplaatste luchtaanvallen, artilleriebeschietingen, zware machinegeweren en op afstand tot ontploffing gebrachte mijnen overleefd. Levend op een dieet van zo nu en dan een stukje kaas,

jam, soms wat yoghurt en koekjes woog ik amper nog meer dan een jongen van dertien. Zonder slaap had ik me opgehouden in de afgrond tussen adrenaline en uitputting. Ik had zoveel vrienden zien sterven dat ik er een nieuwe, ongewenste plicht bij had gekregen: om te overleven en hun herinnering levend te houden. Observeren, wachten, schieten – mijn hele leven bestond uit die ene ervaring. Als je me toen had gezien, terwijl ik mijn trekker-vinger als een baby door de gevaren van de oorlog loodste, zou je hebben begrepen dat mensen vrijwel alles kunnen overleven als ze maar een doel voor ogen hebben.

De laatste tijd was ik echter gaan geloven dat ik alles was kwijtgeraakt. Ik had het gevoel alsof ik in een paar maanden tijd dertig of veertig jaar van mijn leven had opgebruikt. Ik voelde de dagen niet meer verstrijken. Eén verkeerde inschatting, één te groot risico en het eenzame kaarsje dat nog brandde in mijn ziel zou uitgaan en het donker zou me overweldigen. Terwijl ik bij Sarrin de heuvel naar die ISIS-basis op was gelopen, was ik in slaap gevallen. De modder had aan mijn voeten gezogen en me naar de oneindige omarming van de aarde getrokken. Twee keer hadden mijn teamleden me geroepen omdat ik was afgedwaald. Eén keer had Xabat zijn geweer op me gericht omdat hij de gestalte niet vertrouwde die ver weg tussen de stenen zwierf.

Ik was een paar dagen terug aan het oostelijk front toen generaal Tolin me kwam opzoeken. ‘Het is goed dat je hier bent,’ zei ze. ‘We hebben je hier nodig. Hoe gaat het met je?’

‘Ik red me wel,’ zei ik.

Tolin knikte en zoog op haar tanden. Ze liet haar blik afdwa-

len naar de horizon. Na een tijdje zei ze: ‘Dat is niet genoeg, Azad.’

Ik probeerde haar gerust te stellen. ‘Ik kan blijven,’ zei ik. ‘Ik vind het prima hier.’

Ze keek me even aan. Ze had haar besluit genomen.

‘Je gaat terug naar Kobani,’ zei ze. ‘Ik zie je daar.’

En zo was mijn oorlog opeens voorbij.